

Daar heb ik ontzaglijk veel last van gehad en op mijn achttiende kon ik bijna niets meer zeggen. Maar het maakte ook dat ik ging vechten en daar groeide ik van. Ik heb altijd gedacht: als ik me door het stotteren laat bemmeren, kom ik nergens, dan is het afgelopen met mij. Ik volgde een goede stottertherapie waarbij – naast ademhaling en ontspanning – ook het accepteren dat je stottert belangrijk was. Zo kreeg ik er een klein beetje controle over, nadat ik jarenlang echt bijna niets kon zeggen. Ik ging voor de klas staan en de leerlingen vonden het heel erg gek dat ze een lerares Nederlands hadden die zo ontzettend stotterde, maar er stond gelukkig genoeg tegenover. Aan het einde van een werkweek was ik bekaf en rolde vanaf het station zo mijn stamcafé in.”

Les 3

Blijf niet vastzitten in verlegenheid

“Heel veel vrouwen – en ook mannen – worstelen ermee dat ze zich aanpassen en bescheiden zijn. Dat vind ik een verschrikkelijke valkuil en dat is door de socialisatie een groter probleem bij vrouwen dan bij mannen. Het is alsof bijna elke vrouw in deze cultuur is aangepakt door braafheid. Marianne Williamson heeft ooit gezegd: *‘Our deepest fear is not that we are inadequate. Our deepest fear is that we are powerful beyond measure. It is our light, not our darkness that most frightens us. (...) Your playing small does not serve the world.’* Dat vind ik een mooie gedachte. Ik houd heel erg van mensen bij wie je voelt dat ze op eigen benen staan, mensen die de bron te pakken hebben van waaruit ze leven. Dat hoeven helemaal geen bitches of egocentrische mensen te zijn. Misschien heb je pas juist ruimte voor anderen als je eerst de ruimte neemt om er zelf te zijn. Ik heb vaak op de universiteit gezien dat wanneer vrouwen meedoen aan het gesprek, ze als bitch en opdringerig worden gezien. Terwijl mannen die hetzelfde doen helemaal niet zo worden gezien. Wat ook vaak gebeurt, is dat mannen overnemen wat een vrouw heeft gezegd en dan net doen of het hun idee is. We zijn daar als vrouwen gedeeltelijk ook zelf verantwoordelijk voor. Om-

“

**Jarenlang
kon ik bijna
niks zeggen**

dat je voor je eigen privileges bijna altijd blind bent, moeten we het mannen uitlegen: zij snappen ons probleem minder goed omdat ze het zelf niet meemaken. Ik ben altijd verheugd als ik mensen tegenkom die bloeien en hun intelligentie en werkkraft kunnen ontplooien alsof er niets aan de hand is. Ik wil dat zelf ook, ik wil niet vastzitten in verlegenheid: dat vind ik vrouwenziekte nummer één. Bestrijd in jezelf die angst en terughoudendheid. Dan kan er heel veel gebeuren.”

Les 4

Familieleden zijn niet per se je bloedverwanten

“Ik ben ‘meemoeder’ van een dochter: een vriendin van mij voedde haar dochter Shoshanna alleen op en ik merkte hoe zwaar dat voor haar was. Daarom kwam Sho op